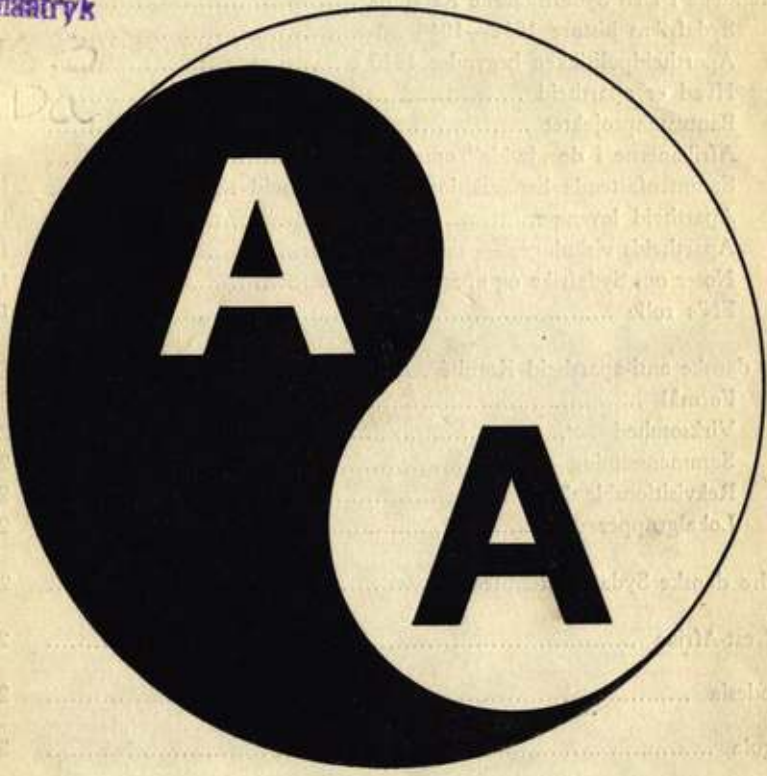

CG26141114002

DEN DANSKE ANTI-APARTHEID KOMITE

Smaastryk

GIRO 137927

SOLESEVEJ 12 . GENTOFTE

SEPTEMBER 1966

3. STÆRKT FORØGEDE UDGAVE

95.3 15a

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forholdene i Den Sydafrikanske Republik	3
Sydafrikas historie 1652—1948	3
Apartheidpolitikken begynder 1948	4
Hvad er apartheid	5
Bantustanprojektet	6
Afrikanerne i de „hvide“ områder	8
Sammenfattende bemærkninger om apartheid	12
Apartheid lovene	13
Apartheids virkninger — tabel	15
Noter om Sydafrika og apartheid	16
FN's rolle	19
 Den danske anti-apartheid Komité	 20
Formål	20
Virksomhed	21
Sammensætning	23
Rekvisitionsblanket	24
Lokalgrupper	24
 Andre danske Sydafrikakomiteer	 25
 Sydvest-Afrika	 26
 Rhodesia	 29
 Angola	 31
 Moçambique	 32
 Litteraturfortegnelse	 33
 Hvid logik	 34

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

1972 / 1515

Forholdene i Den Sydafrikanske Republik

Sydafrikas historie 1652—1948

Kampen mellem Sydafrikas oprindelige indbyggere og de hvide indvandrere tog sin begyndelse i 1652, da en håndfuld hollændere slog sig ned ved kysten i nærheden af det senere Cape Town og opførte et fort, hvorfra de bekrigede hottentotterne og langsomt begyndte at erobre deres land.

Når denne historiske kendsgerning nævnes her, er det for straks at tilbagevise apartheid-tilhængerens yndede påstand om, at de hvide alene har ret til Sydafrikas jord — fordi de kom først. Argumentet er således ikke blot politisk umuligt, men også et historisk falsum.

Hollændernes formål med kolonien ved Cape Town var især kun det at skabe en landingsplads for de skibe, der gik til Indien syd om Afrika, og indtil midten af 1700-tallet var der kun ankommet ca. 5.000 hvide, der havde bosat sig på en smal kystbræmme i det sydvestlige hjørne af den nuværende Kap-provins. Først i begyndelsen af 1800-tallet kom koloniseringen af de indre og nordlige områder i det nuværende Sydafrika i gang, og det var under denne fremtrængen boerne for alvor kom i kontakt med de bantu-talende afrikanske stammer.

En af årsagerne til boernes „udvandring“ var den spænding, der var opstået mellem dem og de nyankomne englændere i Kap-provinsen; bl. a. spillede det en rolle, at englænderne medbragte en lidt mere liberal holdning overfor de sorte slaver. I denne periode med kampe mellem boere og afrikanere i de syv „Kafferkrige“, der først var forbi i 1847, udvikledes det specielle livssyn, der har præget Sydafrikas hvide flertal på så tragisk måde gennem landets nyere historie.

Store dele af landets oprindelige befolkning udslettedes i disse års nådesløse kampe. Da de var slut udgjorde landets befolkning ca. 2 millioner, heraf var en fjerdedel hvide.

Krigen mellem boere og afrikanere efterfulgtes af en kamp mellem de to hvide grupper, englændere og boere. De to selvstændige boer-republikker besejredes i Boerkrigen fra 1899 til 1902, og den meget lange krigsperiode afsluttedes i 1910 med sammenslutningen i „Den sydafrikanske Union“.

Unionen bestod dels af de to engelske områder: Kaplandet og Natal, og dels af de to boer-områder: Oranjerestaten og Transvaal. De fire områder blev ligestillet og fik samme rettigheder. De to sprog engelsk og afrikaans blev ligestillede i 1935.

Landets politiske historie har siden Unionens dannelse været præget af den fortsatte kamp mellem hollændere og englændere om regeringsmagten. Kampen endte i 1948 med, at boernes Nationalistparti fik flertal i parlamentet på sit apartheid-program, mens englændernes United Party blev henvist til en skyggetilværelse på oppositionsbænkene.

Den racediskriminerende lovgivning indledtes kort efter 1910, som svar på de ikke-hvides i begyndelsen meget spage ønsker om imødekommenelse af de allermost elementære menneskerettigheder. I de følgende år skærpedes de ikke-hvides utilfredshed med forholdene langsomt, og det er i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at de hvide i INTET tilfælde har imødekommet selv de allermost beskedne ønsker, men tværtimod hver gang har mødt dem med skærper af lovgivningen.

Apartheid-politikken begynder 1948

Med Nationalpartiets overtagelse af regeringsmagten i Sydafrika 1948 sattes der yderligere fart i den racistiske diskriminations-lovgivning, der er blevet ufordelagtigt bekendt over hele verden under den afrikaanske betegnelse APARTHEID (se mere herom side 5-15), og som har resulteret i landets omdannelse til en politistat. Ved gennemførelsen af et vældigt kompleks af love, alle baseret på apartheid-begrebet om total adskillelse af landets befolkningsgrupper og derigennem en bevarelse og udbygning af det hvide mindretals politiske og økonomiske monopol, har regeringen under dr. Verwoerd nu skabt en situation, hvor den ikke-hvide del af landets befolkning er frataget alle muligheder for deltagelse i landets politiske liv (se mere herom side 16-18).

Der er i Sydafrika (ifølge officielle statistikker fra 1960) 10.927.922 afrikanere, 3.088.492 hvide, 1.509.258 farvede og 417.125 asiater. Diskrimineringen er principielt rettet mod alle ikke-hvide omend i lidt forskellig grad, men da *afrikanerne* udgør den helt overvejende majoritet, anvendes dette udtryk i det følgende, som den mest naturlige fællesbetegnelse for alle ikke-hvide. Som en videre motivering herfor anføres, at den ellers almindelige fællesbetegnelse: ikke-hvide forekommer os i sig selv at indeholde et gran af diskrimination.

Det er karakteristisk, at afrikanerne i hele perioden 1912—60 kun har søgt at støtte deres krav om moralsk, politisk og økonomisk ligeberettigelse med ikke-volds metoder. Den stadike skærpe af apartheid-lovgivningen, der efterhånden meget kraftigt indskrænkede afrikanernes bevægelsesfrihed, og som bl. a. fra 1950 krævede, at de til stadighed skulle bære legitimationskort, førte i 1960 til store demonstrationer, der i *Sharpeville* endte med en frygtelig masseakre, hvor politiet dræbte 67 fredelige demonstranter og sårede over 200.

Sharpeville blev den foreløbige kulmination og det definitive vendepunkt i kampen mod apartheid. En del af frihedsbevægelsen, Pan-Africanist Congress (PAC), havde allerede i 1958 erkendt, at ikke-voldsmetoderne havde overlevet sig selv, men efter Sharpeville gik også Luthulis gamle parti, African National Congress (ANC), ind for brug af voldelige metoder som EN UUNDGÆLIG NØDVENDIGHED for at klare sig i kampen mod en fjende, der kun kendte til brugen af vold.

I 1961 trådte Sydafrika ud af Det britiske Statssamfund og omdannede Unionen til Den sydafrikanske Republik. Kampen mod afrikanerne er herefter stadig blevet skærpet, og ANC og PAC, der begge blev forbudt og måtte gå under jorden i 1960, forbereder nu både udenfor og indenfor Den sydafrikanske Republik sabotage og guerillakrig.

På baggrund af den fremtalte forskel i boernes og englændernes indstilling må det forekomme næsten uforståeligt, at afrikanernes forhold ikke skulle kunne forbedres på almindelig demokratisk vis. Forholdet er imidlertid det, at forskellen mellem United Party og Nationalistpartiet næsten er blevet udvisket i de sidste årtier, og nationalisternes store valgsejr i marts 1966 lader alt håb om en parlamentarisk løsning på raceproblemet ude.

Som argument imod den *voldelige* løsning af apartheid-problemet, der nu er under udvikling, anføres ofte sammenligninger med forholdene i USA, hvor størstedelen af negrene under Martin Luther Kings ledelse stadig anvender ikke-volds metoder.

Det må derfor understreges, at forholdene i USA og Sydafrika er vidt forskellige! I USA er forbundsregeringen på negrenes side og forholdene forbedres stadig.

I Den sydafrikanske Republik er regeringen imod afrikanerne, og deres relative levestandard og politiske rettigheder bliver stadig forringet.

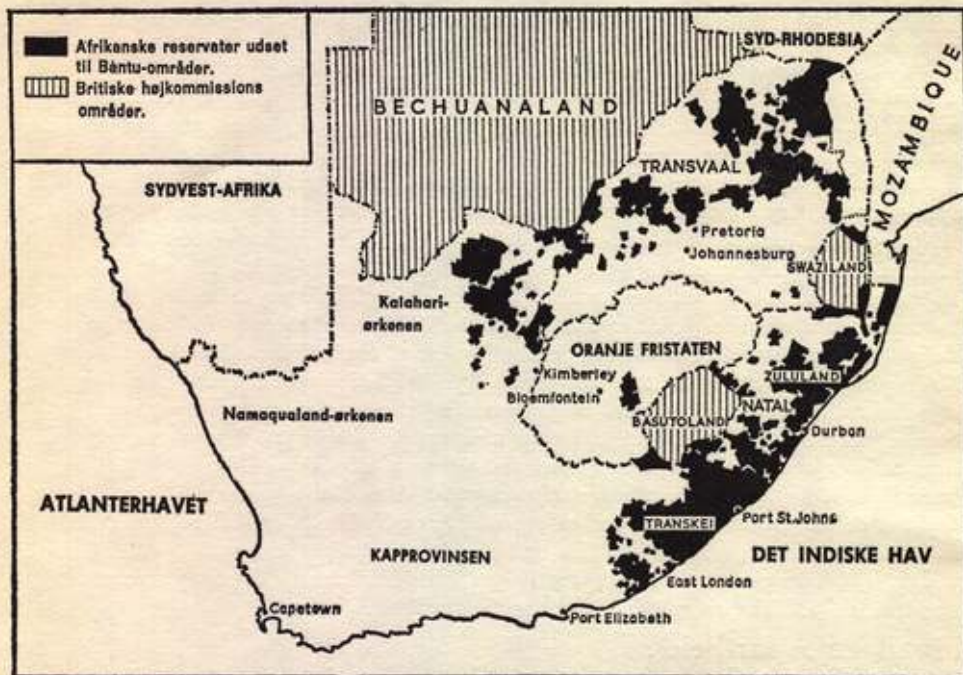
Hvad er Apartheid?

Den specielle sydafrikanske form for racediskrimination, der har fået navnet apartheid, kan måske skarpest præciseres ved at gengive den sydafrikanske regerings egen definition på apartheid: „Apartheid er det ord, der opsummerer regeringens politik overfor bantuerne, det står for adskilt, velordnet og systematisk udvikling af europæerne og bantuerne, hver gruppe i sit eget respektive geo-politiske hjemland i overensstemmelse med hver gruppes medfødte kvaliteter, karakter og disposition“.

Apartheid praktiseres på to forskellige måder:

dels ved et systematisk forsøg på at bringe afrikanerne, som af de hvide kaldes bantuer, til at leve i særskilte områder: Bantustans, der er nærmere omtalt side 6-7.

dels ved en omfattende apartheid-lovgivning, der totalt ophæver alle politiske og sociale rettigheder for de afrikanere, som man af hensyn til samfundsfunktionerne alligevel er nødt til at have boende i de hvides områder. (Se herom side 8-14).

Bantustan-projektet

Med dette har regeringen til hensigt at opnå to forskellige mål: for det første en total — delvis strategisk, delvis politisk bestemt — adskillelse af landets befolkningsgrupper; for det andet en tilsyneladende imødekommelse af de afrikanske krav om politisk medbestemmelsesret. Ingen af disse mål vil kunne nås.

Grundprincippet er altså dette: Afrikanerne, som delvis nedsættende af regeringen benævnes „bantuerne“, henvises til at leve og udvikle sig i 260 adskilte landstumper spredt ud over Sydafrika. Disse reservater, der er angivet med sort på kortet, udgør tilsammen 133.000 km² eller ca. 13 pct. af landets areal. Resten af Sydafrika, altså ca. 87 pct., er forbeholdt de hvide. Dette er i skærende misforhold til befolkningstallet; se f. ex. tabellen side 15.

Reservaterne er allerede overbefolkede og kan på ingen måde modtage og føde flere indbyggere. Kun 32 pct. af jorden i disse områder er dyrkelig. Der findes ingen byer af nogen betydning og ingen industri overhovedet. Regeringen investerer kun for ca. 20 millioner kr./år i disse områder, hvilket må sammenholdes med de 125 millioner, der investeres i de hvides områder: det er 25 gange så meget pr. hvid som pr. afrikaner. Alle Sydafrikas enorme råvareresourcer befinder sig i de hvides områder, og reservaternes befolkning lever af at dyrke jorden og af de penge de tjener, når de periodisk tager arbejde udenfor reservaterne. Den sydafrikanske Tomlinson-rapport om reservaterne (fra 1955) fortæller, at gennemsnitsfamilien i reservaterne tjener 860 kroner om året, heraf er 420 kroner indtjente af arbejde i de hvide områder. Med denne indtægt har gennemsnitsfamilien kun omkring 2/3 af de 1200 kroner, der ifølge Tomlinson-kommissionen var minimum for at underholde en familie.

Ifølge apartheid-filosofien skal reservaterne udbygges til de såkaldte „bantustans“, d.v.s. områder med begrænset afrikansk selvstyre. Der er kun oprettet en sådan bantustan: Transkei, og der er intet der tyder på, at det vil være muligt at lave flere.

Transkeis nuværende forfatning, der trådte i kraft i 1963, foreskriver en lovgivende forsamling med 109 medlemmer. Heraf er det kun de 45 der vælges, 64 er høvdinge, der udpeges og lønnes af den sydafrikanske regering, og som kan afsættes nårsomhelst. Af de 45 medlemmer, der er valgt, er 2/3 erklærede modstandere af apartheid, og det er således kun ved hjælp af de regeringsudnævnte høvdinge at hele systemet har kunnet påtvinges Transkeis befolkning.

Den lovgivende forsamling har kun en meget begrænset myndighed og kan ikke tage stilling til spørgsmål som militær, køb og fabrikation af våben, udenrigspolitik, post, jernbaner, havne, hovedveje, pengevæsen, told, afgifter o.s.v.; og selv de love, som forsamlingen har myndighed til at vedtage, skal godkendes af republikkens præsident for at kunne træde i kraft.

Bantustanplanerne er allerede blevet forkastet af et flertal af Transkeis befolkning, og de vil aldrig — selvom de faktisk blev ført ud i livet — kunne tilfredsstille afrikanernes krav om politisk ligeberettigelse. På grund af de øvrige planlagte reservaters opdeling i mange små stumper (se kortet side 6) vil de aldrig kunne blive politisk levedygtige enheder, og de vil ikke kunne opnå økonomisk uafhængighed. Bantustans funktion i det sydafrikanske samfund er altså en isolation og undertrykkelse af afrikanerne, og skal i kraft heraf virke som arbejdskraftreservater, hvorfra der altid vil kunne hentes billig arbejdskraft til arbejde i industrierne og i storlandbruget i de 87 pct. af landet, som de hvide har forbeholdt sig selv.

Dette er, hvad der bydes 13 millioner afrikanere under etiketten „adskilt, velordnet og systematisk udvikling“. Og i disse reservater er det meningen, at de skal vende tilbage til det forældede stammevælde, et system, der ikke har nogen betydning for dem, men som regeringen vil påtvinge dem. I sin propaganda taler den om det som „det traditionelle bantudemokrati, hvor stammehøvdingen sammen med et stammeråd danner den beskyttelse, der lader høj og lav føle sig hjemme og udfolde sig på bedste måde“.

Afrikanerne i de hvide områder

Uanset de hvides ønsker og planer om at isolere afrikanerne i Bantustans er udviklingen på grund af de elendige forhold i disse områder, sammenholdt med *den hvide industris stigende behov for arbejdskraft*, stadig gået i den modsatte retning.

Siden 1920 har den del af den afrikanske befolkning, der bor umiddelbart omkring de hvide industribyer udgjort:

1920: 14 pct. af 9 mill. = 1,3 mill.

1940: 20 pct. af 10 mill. = 2,0 mill.

1950: 28 pct. af 11 mill. = 3,0 mill.

1960: 40 pct. af 12 mill. = 4,8 mill.

og de officielle sydafrikanske prognoser regner med i,

1990: 70 pct. af 23 mill. = 15 mill.

Medregnes også de afrikanere, der er beskæftiget på anden måde i de „hvides områder“ f. ex. ved landbrug, er situationen i dag den, at 2/3 af alle afrikanere bor i de hvides områder.

Afrikanerne beskæftiges her, så vidt det overhovedet er muligt, kun i underordnede stillinger og til en løn, der kun er en brøkdel af de hvides (se tabellen side 15) og alle vigtige arbejdsområder og funktioner er forbeholdt de hvide.

Naturligvis kan dog alt vigtigere arbejde i et stort land med 16 millioner indbyggere ikke bestrides af de kun ca. 3,5 mill. hvide, og der foregår derfor stadig diskussioner mellem mere liberale industriledere og regeringen om udvidelse af afrikanernes arbejdsområder, men resultaterne er langt fra opmuntrende.

Medens der indenfor de områder, der ved lov er forbeholdt de hvide i dag, er en mangel på ca. 50.000 arbejdere, er der samtidig ca. 240.000 arbejdsløse afrikanere.

Beboelseskvarter for afrikanere 16 km udenfor Johannesburg. Kvarteret er langt bedre ead gennemsnittet. Anlagt af det offentlige og anvendes til forevisning for udenlandske besøgende. — Bemærk de uforholdsmæssigt brede gader, der giver bevægelsesfrihed for politiets panservogne m.m. i tilfælde af opstand.

Den ret udbredte tro på, at industrialiseringens arbejdskraftbehov alene skulle kunne gennemtvinge en ligeberettigelse, har derfor ingen støtte i de hidtil foreliggende kendsgerninger, og regeringen arbejder overordentlig målbevidst på at forhindre, at afrikanernes indtrængen på arbejdsmarkedet skal kunne skaffe dem først økonomisk og senere politisk ligeberettigelse.

Al Bantu-lovgivning går ud på, at afrikanerne hører hjemme i deres Bantustans, og kun kan opholde sig som en slags *udlændinge* i de hvides områder og *kun* med det formål *midlertidigt* at sælge deres arbejdskraft.

Man parallelliserer dette salg af arbejdskraft med import af f. ex. udenlandske varer, der ikke giver eksportørerne sociale eller politiske rettigheder i Sydafrika, og man sørger ved stadige opsigelser for en betydelig „rotation“^{*)}, der forhindrer, at nogen „gror fast“.

I den officielle Tomlinson-rapport kan man finde opgjort, at den arbejdstid, der i alt tabs ved denne „rotation“ p.g.a. rejser og midlertidig arbejdsløshed, årligt andrager ca. 600.000 mand-år.

For at modvirke afrikanernes videre indtrængen på arbejdsmarkedet gennemfører regeringen en ret kraftig mekanisering af industrien samtidig med, at der gøres meget for at fremme hvid immigration. I de sidste år har immigrationen dog kun andraget 30.000 pers. pr. år, hvilket ikke forslår nævneværdigt overfor den nuværende samlede stigning i arbejdskraftbehovet, der af regeringen er opgjort til ca. 150.000—180.000 arbejdspladser pr. år.

---

*) Alene i Witwatersrand-Pretoria området blev f. ex. i 1964 120.000 afrikanere ansat samtidig med at 66.000 blev „endorsed out“.

DE kan støtte kampen imod Apartheid ved at sende et bidrag til giro 137927 eller ved at bruge bestillingskortet side 23 og 24.

Sammenfattende bemærkninger om Apartheid

Apartheid-politikken har altså efter 18 års forløb ikke formået at skabe den ønskede geografiske adskillelse mellem landets befolkningsgrupper og acceptable kår for afrikanerne, men har tværtimod bragt regeringen ud i et *håbløst dilemma*. På den ene side er det stærkt industrialiserede samfund totalt afhængigt af rigelig arbejdskrafttilgang, og på den anden side står regeringens racistiske vanvid, der med alle midler vil isolere denne arbejdskraft.

ILO siger i sin 1966-rapport om arbejdsforholdene i Sydafrika, sammenfattende (side 32) at afrikanernes arbejdsforhold næppe er til at skelne fra *slaveri*. Rapporten er iøvrigt holdt i et meget behersket sprog, og denne karakteristik er derfor særdeles bemærkelsesværdig.

ILO konkluderer, at de hvide sydafrikaneres apartheid-politik på lidt længere sigt er selvmorderisk, og at alene økonomiske overvejelser burde kunne føre til dens hurtige ophævelse. Den før omtalte stadige skærpelse af apartheid-lovgivningen tyder dog ikke på, at noget omslag er undervejs eller overhovedet muligt ved hjælp af demokratiske midler.

Forholdet er nemlig det, at regeringen ikke står alene med sit apartheid-vanvid. Det er lykkedes Verwoerd blandt hele den hvide befolkning at skabe så stor en animositet og angst overfor afrikanerne, at enhver rationel argumentation er håbløs.

Verwoerd kan nu faktisk klare sig i den offentlige debat om det førnævnte dilemma med tågede, meningsløse bemærkninger, som f. eks. flg., der fremsattes i parlamentet sidste år:

"Political separation is the essence of the matter. It is in fact essential for us to get physical separation, but physical separation is the secondary object, not the primary".

Eller som et andet parlamentsmedlem fornylig har sagt: "The presence of Bantu within the white area does not mean integration. It is a phenomena, it is not a fact".

Til slut bør det erindres, at en vurdering af apartheid-systemets ulykkelige virkninger ikke alene bør ske på baggrund af afrikanernes elendige forhold i det sydlige Afrika i dag. Ulykkens omfang bliver endnu mange gange større, når man betænker, at Den sydafrikaniske Republik er langt det rigeste og mest industrialiserede land på det afrikanske kontinent, og at dette land uden apartheid ret hurtigt ville have været i stand til at hjælpe alle de øvrige til bedre **vilkår**.

Som forholdene nu er, foretrækker alle de uafhængige afrikanske lande at vende Sydafrika ryggen, og mange af dem deltager ligefrem i forberedelserne til den endelige kamp mod apartheid — selv om det koster forsinkelser i deres egen opbygning.

Apartheidlovene

Der findes ikke een bestemt apartheidlov, men derimod et tæt vævet mønster af love, der griber ind over alle grene af samfundet og påvirker borgernes mindste handlinger. I det følgende er anført 14 eksempler på, hvorledes disse love virker for de mennesker, der må leve under dette racistiske tyranni. Listen kunne forlænges næsten i det uendelige, men de givne eksempler vil formentlig være tilstrækkeligt oplysende.

Registreringen

Folkeregistret i Den sydafrikanske Republik rummer navnene på landets borgere, klassificerede som enten Hvide, Afrikanere eller Farvede.

En Hvid er „en person, der (a) af udseende tydeligvis er hvid og som ikke i almindelighed opfattes som værende farvet, eller (b) almindeligvis opfattes som værende hvid og som ikke af udseende tydeligvis *ikke* er hvid — men begrebet omfatter ikke nogen person, der uopfordret og af egen vilje indrømmer, at han af afstamning er farvet, medmindre der føres bevis for, at denne tilståelse ikke grunder sig på kendsgerninger“.

En Afrikaner er „en person, der faktisk er eller almindeligvis opfattes som værende medlem af en indfødt race eller stamme i Afrika“.

En farvet er „en person, der hverken er hvid eller afrikaner“.

Population Registration Act. no. 30 af 1950, section 5, med tilføjelser af Population Registration Amendment Act. no. 61 af 1962, section 1.

Retten til at eje jord

Ingen afrikaner er berettiget til ifølge loven at eje jord noget sted i Sydafrika, og det er heller ikke den nuværende regeringens

hensigt nogensinde at give afrikanerne denne ret, end ikke i deres egne reservater.

Natives Land Act. no. 27 af 1912 og Natives (Urban Areas Consolidation) Act no. 25 af 1945, som tilføjet, section 6; regeringens hvidbog om Tomlinson-rapporten, U.G. no. 61 af 1955.

Afrikanerne i de hvides områder

Selvom en afrikaner er født i en by og har boet samme sted uafbrudt i 50 år, men så er flyttet et andet sted hen et stykke tid — bare 14 dage — så er han ikke berettiget til ifølge loven at vende tilbage til den by, hvor han er født, og blive der i mere end 72 timer. Hvis han gør det uden skriftlig tilladelse, har han gjort sig skyldig i en kriminel forbrydelse, der kan straffes med en bøde på højst 200 kroner eller fængsel i højst 2 måneder.

Natives (Urban Areas Consolidation) Act no. 25 af 1945, som tilføjet, section 10 (1) (a). Samme straf gælder for de 3 følgende eksempler.

Selvom en afrikaner har boet i samme by i 14 år og stadig bor og arbejder dér, så er det ikke hans ret ifølge loven at opholde sig i denne by i mere end 72 timer.

ibid., section 10 (1) (b).

Selvom en afrikaner er født i en by, har boet der fast i 14 år og i denne periode har arbejdet for samme arbejdsgiver i 9 år, så har hverken hans kone, hans ugifte datter

eller hans søn på over 18 år ret til ifølge loven at bo hos ham i mere end 72 timer — også selvom disse er økonomisk fuldstændig afhængige af ham.

ibid., section 10 (1) (a), (b) og (c).

Enhver politimand har ret til uden dommerkendelse og „på ethvert fornuftigt tidspunkt dag eller nat“ at trænge ind i og undersøge et hus, hvis han har mistanke om, at en afrikansk dreng på over 18 år begår den forbrydelse at bo hos sin far uden at have den nødvendige tilladelse til det.

G.N. no. 804 af 13/6/58, med lov no. 25 af 1945, som tilføjet, section 10 (1) (c).

En afrikaner, der er født i en by og har boet der fast i 50 år, kan fjernes fra denne by, hvis ministeren for bantu-anliggender slutter, at antallet af afrikanere dér overstiger arbejdskraftbehovet. Han kan fjernes sammen med sin familie og sendes til et område, hvor der hverken er bolig eller arbejde.

Den ret til ophold på 72 timer, der har været nævnt i de foregående eksempler, kan ophæves nårsomhelst af samme minister.

Bantu Law Amendment Act no. 76 af 1963, section 77.

Ingen strejkeret

Det er ulovligt for en afrikansk arbejder at deltage i en strejke. Gør han det, kan han

idømmes en bøde på højst 10.000 kroner, fængsel i højst 3 år eller både bøde og fængsel. Native Labour (Settlement of Disputes) Act no. 48 af 1953, section 18.

Samkvem forbudt

Det er ulovligt for en hvid og en ikke-hvid at drikke en kop the sammen på en restaurant hvorsomhelst i Sydafrika, medmindre de har speciel tilladelse.

Proclamation no. 333, dateret 1/11/57, udstedt i tilslutning til section 1 (4) læst med section 1 (1) (vi) fra Group Areas Act. no. 77 af 1957.

Piskestraffe

Hvis en ikke-hvid som protest mod apartheid-lovene sætter sig på en bænk, der er forbeholdt de hvide, så begår han en kriminel forbrydelse og kan idømmes bøde på højst 6.000 kroner, fængsel i højst 3 år, eller højst 10 piskeslag — eller både bøde og fængsel, bøde og pisk, eller fængsel og pisk. Criminal Law Amendment Act no. 8 af 1953, section 1, med lov no. 49 af 1953, section 2 (2).

Husarrest på mistanke

Hvis justitsministeren skønner, at en person formentlig vil tale ved et møde for at protestere imod apartheid, så kan han forbyde denne person at fjerne sig fra sit hus eller have samkvem med nogen anden person i en periode, der fastsættes af ministeren.

General Law Amendment Act no. 76 af 1962 („Sabotage-loven“), section 8.

At male ord på mur er sabotage

Enhver person, der på en mur (herunder muren på hans eget hus) maler ord, der giver udtryk for ønske om, at afrikanerne skal have øgede politiske rettigheder, gør sig skyldig i sabotage og kan idømmes fængsel i mindst 5 år.
ibid., section 21.

Dødsstraf for at eje våben

En afrikaner, der er fyldt 14 år, og som

findes i besiddelse af skydevåben, kan dømmes for sabotage og idømmes dødsstraf eller fængsel i mindst 5 år.
ibid., section 21.

Fængsel efter udstået straf

Enhver person, der er blevet idømt fængselstraf for sabotage, kan på ordre fra justitsministeren holdes tilbage i fængslet på ubestemt tid efter at hans straf er udstået.

ibid., section 15.

Apartheids virkninger*)

	<i>Hvide</i>	<i>Afrikanere**)</i>
Befolkningstal	3 mill.	11 mill.
Jordbesiddelser	87 %	13 %
Gennemsnitslevealder	ca. 70 år	ca. 40 år
Børnedødelighed (levendefødte under 1 år)		
— i byerne	2,7 %	20 %
— på landet	—	40 %
Arlig indkomst pr. person	12.500 kr.	800 kr.
Arlig gennemsnitsløn for en minearbejder	24.000 kr.	1.500 kr.
Skattepligtig alder	21—60 år	18—65 år
Skattefri indtægt	6.000 kr.	0 kr.
Offentlig tilskud til uddannelse pr. elev	1.300 kr.	100 kr.
Antal studerende	40.003	1.923
Skolepligtig alder	6 år	8 år
Antal universiteter	10	3
Antal personer dømt i henhold til lov om passersedler 1948—62.....	0	5.000.000

Til tabellens angivelser af de hvides og afrikanernes lønninger bør føjes den væsentlige oplysning, at medens de hvides lønninger i den sidste menneskealder er steget stærkt og mere end pristallet, er afrikanernes løn gennemsnitlig kun steget mindre end pristallet.

*) Skemaet er baseret på officielle statistikker fra Sydafrika og FN 1959-62.

***) Her er udtrykket „afrikanere“ anvendt i den originale betydning og omfatter alene de sorte.

Noter om Sydafrika og Apartheid

Håndhævelsen af Apartheid

Mere end en trediedel af den voksne, hvide, mandlige befolkning er i dag direkte og indirekte beskæftiget med at håndhæve den diskriminerende racelovgivning, og Sydafrika befinder sig — ifølge ILO's 1966-rapport — faktisk i undtagelsestilstand.

De regulære politistyrker talte i 1964 ca. 25.000 mand, hvoraf ca. halvdelen er afrikanere, der dog kun kan opnå underordnede stillinger. Hertil kommer hvide reserver på ca. 10.000 mand.

Politiet er i vid udstrækning armeret som militæret og forsynet med tilsvarende transport- og telekommunikationsmateriel, der er uden relation til almindelige politiopgaver.

Sydafrikas militærforhold

Det sydafrikanske militærbudget er fra 400 mill. kr. pr. år i 1958-60 i de følgende fire år blevet firedoblet, så det i finansåret 1963-64 udgjorde 1.720 mill. kr.

Hæren, hvor kun de hvide kan gøre tjeneste, har et fast mandskab på 15.000 mand, men regeringens angiver med kort varsel at kunne mobilisere 250.000 mand. Hertil kommer, at praktisk taget alle hvide (også kvinder) er bevæbnede og modtager skydeundervisning.

Til sammenligning anføres, at de øvrige afrikanske lande *nord* for ækvator har *samlede* styrker af skønmæssigt samme omfang, medens landene *syd* for ækvator *tilsammen* kun disponerer over maksimalt 100.000 mand med en væsentligt ringere udrustning.

Det store beredskab kan derfor næppe skyldes frygt for en krig med nabolandene, men opretholdes øjensynligt for at kunne bekæmpe en afrikansk opstand.

Der er grund til at formode, at Den sydafrikanske Republik arbejder på fremstilling af eget atomvåben, og det vides med sikkerhed, at man fremstiller giftgasserne tabun, soman og serin.

Sydafrikas handelssamkvem med udlandet

I 1964 androg den samlede import til Sydafrika ca. 15 milliarder d. kr. og eksporten et tilsvarende beløb.

Ca. 1/3 af disse beløb omfatter handel med England, hvilket svarer til 3-4 pct. af Englands samlede udenrigshandel.

Den *danske* eksport til Den sydafrikanske Republik androg i 1964 88 mill. kr. og importen derfra 19 mill. kr.

De samlede udenlandske *investeringer* i Den sydafrikanske Republik udgjorde til og med 1965 ialt ca. 32 milliarder d. kr., heraf ca. 2/3 engelske og ca. 1/3 amerikanske penge.

Af disse investeringer modtager England i årligt udbytte ca. 1200 mill. kr., USA ca. halvt

så meget. Hertil kommer udbyttet af det ovenomtalte handelssamkvem, og andre tjenesteydelser, der alene for Englands vedkommende udgør ca. 4.000 mill. d. kr.

Det er p.g.a. disse tals størrelse, tilsyneladende forståeligt, hvorfor England og USA betænker sig på at tilslutte sig FN's opfordring til boykot af Den sydafrikanske Republik.

Selv bortset fra sagens moralske sider er disse betæneligheder hykleriske; — for en nærmere undersøgelse af tabene under en evt. boykot, der f. eks. har været offentliggjort i FN's Myrdal-rapport viser — afsnittene 94-102 —, at de ved en effektiv og derfor kortvarig aktion vil være relativt forsvindende.

Arbejdslønnens relative størrelse

For at bagatellisere afrikanernes fantastisk lave lønningsniveau anføres fra officiel side ofte, at forholdene dog er væsentligt bedre end i de tilgrænsende centralafrikanske lande, og at mange herfra derfor søger arbejde i Sydafrika.

Det er rigtigt, at der p.t. er ca. 800.000 sådanne arbejdere i Sydafrika, men det skyldes alene det side 8 omtalte meget store arbejdskraftbehov. Det kan understreges, at mens en minearbejder i Sydafrika kun tjener 1.500 kr. om året i Sydafrika, kan han for det samme arbejde i Zambia få 16.000 kr. om året.

International afstandtagen fra apartheid

Den sydafrikanske Republik er i de sidste år blevet udelukket fra flg. internationale organisationer:

International Labour Office (ILO)

FN's Educational, Scientific and Cultural Organisation

FN's Food and Agricultural Organisation (FAO)

FN's Economic Commission for Africa

Commission for Technical Co-operation in Africa

Scientific Council for Africa.

Sydafrikas naturrigdomme

I Sydafrika findes verdens største forekomster af guld, diamanter og *uran*. Ca. halvdelen af eksporten udgøres af guld. Uran-eksportens størrelse er ikke kendt, men forekomstens størrelse er vel alene tilstrækkelig til at motivere USA's valne holdning.

Politiske „forbrydelser“

I 1963 eksekveredes 40 og i 1964 45 dødsdomme for politiske „forbrydelser“, og i de sydafrikanske fængsler sidder i dag 8.500 politiske fanger (heriblandt PAC's leder Robert M. Soboukwe og Nelson Mandela fra ANC), der for størstedelen afsoner meget lange

fængselsstraffe. Hertil kommer, at ca. 1/40 af afrikanerne eller mellem 300.000 og 400.000 hvert år afsoner kortere fængselsstraffe for overtrædelse af loven om legitimationskort.

Afrikansk (ikke-politisk) kriminalitet

Afrikanernes naturlige følelse af, at det hvide politi ikke øver retfærdighed medfører sammen med de dårlige boligforhold — som overalt i verden — en sørgelig høj kriminalitet (tsotsis), og dette forhold misbruges selvstændigt af de hvide til påstande om deres lave åndelige stadi.

Mændenes overordentlig stærkt begrænsede ret til at have kone og børn hos sig, når de arbejder i de hvides områder, har endvidere meget uheldige virkninger på børneopdragelsen i reservaterne og betinger mange illegale forbindelser (masihlalisane) og børn, født udenfor ægteskab, samt udbredt homosexualitet.

Fagforeninger

Det er ikke direkte forbudt afrikanerne at organisere sig i fagforeninger, men de uskadeliggøres og lammes af adskillige grunde:

- 1) Det er ulovligt for afrikanske arbejdere at strejke, og det er ulovligt at opfordre eller opmuntre afrikanere til at gå i strejke.
- 2) Al forhandlingsret er indskrænket til fagforeninger, der er blevet anerkendt og registreret af en regeringskontrolleret myndighed. Loven garanterer ikke afrikanske fagforeninger tilladelse til at blive registreret, ligesom den ikke garanterer individuelle afrikanere tilladelse til at være medlem af en registreret fagforening.
- 3) Skiftende sydafrikanske regeringer har forfulgt alle afrikanske fagforeninger ved at sætte lederne i husarrest, forvise dem eller fængsle dem, og ved at bryde strejker med magt.

Heraf følger bl. a. umuligheden af at opnå kollektive lønftaler samt organisation af strejker til forbedring af de elendige lønforhold og arbejdsforhold (se tabellen side 15).

Stemmeret

Ved Unionens dannelse i 1910 havde afrikanerne begrænset stemmeret i de engelsk dominerede provinser og England havde formentlig regnet med, at kunne gennemføre disse rettigheder også i boer-provinserne. Udviklingen er dog gået modsat. I 1936 begrænsedes afrikanernes stemmeret, så de på særlige lister kun kunne vælge 3 hvide til parlamentet, og i 1959 fik de totalt frataget stemmeretten. — De tre parlamentsmedlemmer, der i dag officielt varetager den ikke-hvide befolknings interesser, vælger de således ikke mere selv.

Giftermål

Ægteskab mellem hvide og afrikanere er forbudt, og illegale forhold straffes hårdt. Ved lovens ikrafttræden for en halv snes år siden gennemtvang man samtidig ophævelse af allerede eksisterende blandede ægteskaber.

Uddannelse

Den forringelse af afrikanernes uddannelsesmuligheder, der blev gennemført ved The Bantu Education Act af 1953, er nok den enkelte handling, der klartest viser, at de hvide heller ikke på noget senere tidspunkt har planer om, at afrikanerne skal have ligeberettigelse. Ved at afskære dem fra uddannelse, afskærer man dem fra selve muligheden for at optage konkurrencen med den hvide mand på demokratisk vis, — og levner dem kun muligheden for at få deres ret ved voldelige midler. (Se iøvrigt tallene i tabellen side 15).

USA's og Den sydafrikanske Republiks rumforsknings samarbejde

Den amerikanske rumforskning er helt afhængig af springstationer under deres egen horisont, og man har truffet aftale herom med Den sydafrikanske Republik, og havde allerede i 1960 installeret instrumenter m.v. for ca. 5.000 millioner kr. Tal for de sidste finansår er ikke tilgængelige.

FN's rolle

Naturligvis har apartheid-politikken ikke kunnet udvikle sig uden at FN har vist sagen megen opmærksomhed, og i de sidste 5 år har FN da også adskillige gange beskæftiget sig med det sydafrikanske problem, og en massiv fordømmelse af apartheid-styret er kommet til udtryk i resolutioner og henvendelser til den sydafrikanske regering. Med mere end 2/3 majoritet krævede generalforsamlingen den 6. november 1962 iværksættelse af sanktioner mod Sydafrika. En ekspertgruppe under forsæde af Alva Myrdal nedsattes af Sikkerhedsrådet den 4. december 1963, og i rapporten, der afleveredes den 20. april 1964, siges det, at kun internationale sanktioner vil kunne føre til apartheid-styrets fald.

Igen den 15. december 1965 vedtog FN's generalforsamling med 80 stemmer (denne gang incl. Danmarks) mod 2 at anmode sikkerhedsrådet om at overveje økonomiske sanktioner. FN har imidlertid ikke taget skridt til virkeliggørelse af disse planer, og da det efterhånden er blevet åbenbart, at FN ikke evner at intervenere, idet der i de store vestlige medlemslande under de nuværende forhold ikke er vilje til det (jvf. noterne side 16), *har de sydafrikanske modstandsorganisationer kun kunnet drage den eneste logiske slutning, at de selv må tage kampen op i form af aktiv modstand.*

Den Danske Anti-Apartheid Komite

Komiteens dannelse

Det var i den side 3-5 kort skitserede situation, at initiativtagerne til Den danske anti-apartheid Komité i 1963-64 havde besøg af repræsentanter for de sydafrikanske frihedsbevægelser og på deres opfordring fik tilslutning til dannelse af en repræsentativ komité, der i dag tæller 62 medlemmer, og som man nu ved dannelse af lokalgrupper i de større provinsbyer — de første er dannet i Hjørring og Århus og andre er under dannelse omkring København, Esbjerg, Næstved, Silkeborg, Skanderborg og Randers — regner med at få op på 100 medlemmer.

Selv om FN's Myrdal-kommission og FN's resolutioner anbefaler økonomiske sanktioner som den bedste metode, hvorved den øvrige verden kan medvirke til at gennemtvinge ligestrethed i Sydafrika, må den danske komité ligesom ANC og PAC erkende, at *det ikke indenfor en overskuelig fremtid er sandsynligt, at FN af sig selv vil iværksætte sanktioner eller på anden måde intervenere i Sydafrika*. Vi er derfor enige med ANC og PAC i, at det afgørende initiativ må komme fra den undertrykte befolkningsdel selv, og det vil, som forholdene er nu, sige, at *sabotage og/eller guerillakrig eller en meget realistisk trussel om magtanvendelse er de eneste tilbageværende muligheder for at bringe apartheid-styret til fald*.

For at undgå misforståelser skal det pointeres, at komiteen ikke tror, ANC og PAC militært kan nedkæmpe Verwoerd-regimet, men vi har begrundet håb om, at der kan skabes et sådant kaos i landet, at FN tvinges til at gribe ind og gennemføre Myrdal-komiteens forslag om afholdelse af et nationalkonvent i Sydafrika med deltagelse af repræsentanter fra alle landets befolkningsgrupper.

Dette konvent skal — formentlig under FN's auspicer — udarbejde en ny forfatning, der sikrer hele befolkningen alle demokratiske rettigheder, og samtidig må man ved hjælp af visse overgangsbestemmelser sikre de nødvendige minoritetsbeskyttelser.

Komiteens formål

Det er af afgørende betydning, at den kamp, der allerede er i gang i Sydafrika, ikke udvikler sig til at blive en racistisk kamp mellem hvide og ikke-hvide — hvilket ville kunne få konsekvenser for forholdet mellem folkeslag over det meste af jordkloden — men at det klart bliver en frihedskamp vendt mod apartheid-tyranniet, hvori det størst mulige antal hvide i den øvrige verden gør fælles sag med den sydafrikanske frihedsbevægelse.

Det er derfor komiteens formål i videst muligt omfang at skaffe en effektiv økonomisk og moralsk dansk støtte til enhver modstand — også militant — mod apartheid-styret, der kan medvirke til, at dette snarest muligt bringes til fald.

Vi gør udtrykkeligt opmærksom på, at komiteen med det planlagte arbejde ikke søger at fremme en voldelig løsning af problemerne i Sydafrika, der principielt er os alle imod. Vi har taget til efterretning, at man i modstandsbevægelsen forlængst er blevet tvunget til at bruge voldelige metoder, og at man allerede har omfattende planer om sabotage og guerillakrig, og vort arbejde tager fortrinsvis sigte på at gøre denne uundgåelige voldsanvendelse så kort som mulig.

Komiteens virksomhed

Medmindre man i tide har skabt fuld forståelse for, at der ikke længere er andre muligheder tilbage, vil den sympati for de undertrykte i Sydafrika, der allerede har givet sig spontane udslag i den danske befolkning, formentlig let kunne sættes overstyr den dag, der virkelig sker voldshandlinger i Sydafrika, hvor også uskyldige personer kan blive dræbt.

Komiteen har derfor i første omgang fundet det væsentligt at give sig i lag med arbejdet med

at klargøre for offentligheden, hvad der, som følge af apartheid-politikken, sker i det sydlige Afrika, hvorfor det sker, og hvilke konsekvenser det indebærer.

Det er nødvendigt at imødegå den strøm af forkerte og tendentiøse oplysninger, der udspreddes gennem „South African Foundation“'s afdelinger i næsten alle vestlige lande. Vi arbejder for denne videnspredning først og fremmest ved månedlig udsendelse af bladet „SYDAFRIKA-KONTAKT“, der tilgår alle større danske avis- og bladredaktioner, og som alle interesserede kan abonnere på.

Med hensyn til informationsarbejdet er komiteen i det næste halve år iøvrigt indgået i et snævert samarbejde med Fællesrådet for Sydafrika (se herom side 25).

Komiteen arbejder endvidere for:

at holde kontakt med de sydafrikanske frihedsbevægelser og at medvirke til, at disses enkelte led finder sammen.

at indsamle penge

Disse penge går ubeskåret til de sydafrikanske frihedsbevægelser til fri rådighed, samt til oplysningsarbejdet her i landet.

Den danske Anti-Apartheid Komité søger videre at fremme sit formål gennem samarbejde med ligesindede støttegrupper i andre lande, og den håber gennem påvirkning af den danske offentlighed med dertil egnede midler at kunne medvirke til, at den officielle danske repræsentation i FN tager en helt uforbeholden stilling imod apartheid uden at lade sig påvirke af de kortsynede økonomiske hensyn, der i dag binder vore store vestlige allierede til umoralsk passivitet.

Endelig ønsker komiteen at medvirke til, at Danmark afbryder sin diplomatiske forbindelse med den sydafrikanske regering.

Indtil foråret 1966 omfattede komiteens støtte til frihedskampen mod apartheid alene frihedsbevægelserne i Den sydafrikanske Republik.

Begivenhederne i RHODESIA og SYDVEST-AFRIKA har imidlertid nu udviklet sig således, at apartheid også er en realitet i disse lande. Efter at deres modstandsorganisationer har haft kontakt med os, har komiteen derfor på et møde i maj 1966 besluttet, også at udstrække støtten til at omfatte dem. Endvidere vedtog man at tilbyde vor hjælp til modstandsbevægelserne i ANGOLA og MOÇAMBIQUE. I den anledning er der i denne nye udgave af pjecen side 26-32 tilføjet en kort oversigt over den senere udvikling i disse lande.

Komiteen bliver ofte stillet over for spørgsmålet om de hvides muligheder for at blive i Sydafrika efter indførelsen af demokrati, og altså efter at de kun vil kunne beherske ca. ¼ af stemmerne i parlamentet.

Man spørger, om det vil gå som i Algier, hvor praktisk taget hele den hvide befolkning flygtede til Frankrig, trods sikring af deres demokratiske rettigheder og trods meget kraftige opfordringer til dem om at blive.

Spørgsmålets besvarelse afhænger af frihedskampens forløb. I almindelighed kan dog siges, at de hvide formentlig vil være mere interesserede i at blive i Sydafrika end i Algier, fordi de ikke har noget naturligt „hjemland“ at flygte til, og det skal endelig stærkt understreges, at både ANC og PAC har tilkendegivet som deres udtrykkelige ønske, at de hvide skal blive. Man mener det — selv efter en kamp — vil være muligt at samarbejde, og man erkender fuldt ud betydningen af de hvides medvirken, hvis der ikke skal ske et kraftigt fald i den økonomiske aktivitet m.v.

Der hersker hos de hvide i Sydafrika nogen usikkerhed m.h.t. oprigtigheden af afrikanernes vilje og evne til at give dem „fair-play“ i fremtiden, og mange frygter en diskriminering med modsat fortegn. I den anledning gør vi opmærksom på, at forskellige kendere af forholdene — først og fremmest Colin Legum — udtrykkeligt siger, at den sorte racebevidsthed, der nu er ved at opstå, efter alle hidtil foreliggende erfaringer, ikke vil udvikle sig til racisme.

Landskomiteens sammensætning (sept. 1966)

Formand:

Civilingeniør Niels Munk Plum, Gentofte

Næstformand:

Instruktør Henning Carlsen, Allerød

Øvrige forretningsudvalg:

Erhvervschef Jens Jørgen Bolvig, Hjørring

Erik J. Krabbe, Næstved

Direktør Jens Lillelund, Hellerup

Redaktør Jørgen E. Petersen, Århus

Forfatter Knud Poulsen, København

Redaktør Eva Rude, Holte

Redaktør Jørgen Schleimann, København

Øvrige komitémedlemmer:

Fru Grethe Abell, København

Biblioteksdirektør E. Allerslev Jensen, København

Fhv. forbundsfmd. Villy Andreasen, København

Stud. med. Mogens Bagger, Århus

Maleren Flemming Bergsøe, Kgs. Lyngby

Forfatter Anders Bodelsen, Nærum

Dr. phil. Elias Bredsdorff, Cambridge

Forfatter Ernst Bruun Olsen, København

Forbundsformand Chr. Christensen, København

Advokat Jørgen Christensen, København

Kuttereder Knud Christensen, Hirtshals

Afdelingsleder Alfred Dam, Århus

Redaktør Frederik Dessau, Holte

Fabrikant Ib Drasbæk, Fredericia

Rigsantikvar, prof., dr. phil. P. V. Glob,

Kgs. Lyngby

Direktør G. Grosen, Esbjerg

Redaktør Per Gudmundsen, København

Præst Flemming Helleskov, Nykøbing F.

Stud. scient. pol. Karen Helweg Petersen, Århus

Forfatterinde Eva Hemmer Hansen, Århus

Arkitekt Poul Henningsen, Usserød

Frankeres
som
brevkort

BESTILLINGSPOSTKORT

DEN DANSKE ANTI-APARTHEID KOMITE

12 SOLOSEVEJ

GENTOFTE

Undertegnede tegner sig herved for
et årligt bidrag på kr. ....
et månedligt bidrag på kr. ....
et eengangsbidrag på kr. ....

- der vil blive indsat på giro 13 79 27
 der ønskes opkrævet
 der vedlægges

De bedes uden beregning sende mig:

- ..... prøvenummer af
SYDAFRIKA-KONTAKT
 ..... FN's Myrdal rapport (på dansk)
 ..... expl. af nærværende pjece *)
 liste over nyere litteratur
 girokort

De bedes mod betaling sende mig:

- Sydafrika-Kontakt, 12 numre, 12 kr.
 ..... ark små mærker (10 stk.) a 1 kr.
 ..... bilmærkater a 1 kr.
 ..... små plakater a 1 kr.
 ..... store plakater a 5 kr.
 ..... emblemer a 1,50 kr.
 Colin Legum: Sør Afrika a 15 kr.

Beløbet vil blive indbetalt på giro 13 79 27
umiddelbart efter modtagelsen .

Navn: .....

Stilling: ..... Tlf.: .....

Adresse: .....

*) Indtil 5 expl. leveres gratis. Vi leverer gerne større partier, men må herfor - efter aftale - beregne os dækning af vore fremstillingsomkostninger.

Universitetslektor Tage Hind, Højbjerg
Forfatter Knud Holst, Løkken
Maleren Gregers Icaasen, Kgs. Lyngby
Rektor Hans Jensen, København
Forfatter, mag. art. Jesper Jensen, Dragør
Fabrikant Johs. Jensen, Herning
Direktør Knud W. Jensen, Humlebæk
Formand Svend Jensen, København
Rektor C. C. Kragh-Müller, København
Professor, dr. theol. K. E. Løgstrup, Århus
Overbibliotekar Ib Magnussen, Risskov
Prof., dr. phil. Axel Milthers, Vanløse
Skuespiller Henning Moritzen, København
Professor Sven Møller Kristensen, København
Skuespiller Preben Neergård, København
Stud. scient. pol. Hans Jørgen Nielsen, Århus
Cand. jur. Bent Nyløkke Jørgensen, København
Komponist Per Nørgaard, København
Redaktør Poul Overgaard Nielsen, København
Fhv. forbundsmd. Alfred Pedersen, København
Snedkermester Ejner Petersen, Allerød
Skuespillerinde Lise Ringheim, København
Forfatter Peter Ronild, København
Stud. mag. Peter Rugholm, Århus
Professor Dan Sterup Hansen, København
Forbundsformand Georg Sørensen, Århus
Forfatter Villy Sørensen, Hvidovre
Major Børge Thing, Vanløse
Mag. art. Mogens Trolle Larsen, København
Arkitekt F. Bjerre Østergård, Hjørring
Pastor Ib Wolfhagen, Tylstrup

Hvis De vil gøre en aktiv indsats, så
meld Dem ind i den nærmeste

LOKALGRUPPE

Skriv til os efter nærmere oplysninger.

Andre danske sydafrika-komiteer

Der hersker ganske øjensynlig en vis uklarhed i offentligheden med hensyn til antallet og arten af komiteer, der virker her i landet — lige fra dem, der „kun“ støtter ofrene for apartheid til dem, der også vil støtte den militante bekæmpelse af apartheid. Det kan derfor være nyttigt at bringe en kort oversigt over de 5 andre, vi i dag har kendskab til:

1. Dansk Ungdoms Fællesråd og Danske Studenter Fællesråd står i fællesskab bag SYDAFRIKA-KAMPAGNEN, der driver oplysningsvirksomhed og arbejder for forbrugerboycot samt internationale sanktioner.
2. Under DUF og DSF er endvidere henlagt sekretariatet for SYDAFRIKAFONDET, der indsamler midler til juridisk og materiel støtte for apartheidsofre i og udenfor Sydafrika. Det sker i samarbejde med „Defence and Aid Fund“ i London. Fonden har ligesom Den danske anti-apartheid Komité ingen „menige“ medlemmer.
3. Sydafrikafondet og Sydafrika Kampagnen har netop sammen med vor komité dannet: FÆLLESRÅDET FOR SYDAFRIKA (giro 404), hvor man er gået sammen om en yderligere oplysningsvirksomhed samt indsamling af humanitær hjælp til apartheidsofre. Dette overflødiggør naturligvis på ingen måde vor støtte til den aktive frihedskamp.
4. Udenrigsministeriets udvalg for den danske stats bistand til ofrene for den sydafrikanske regerings raceadskillelsespolitik. Det bemærkes, at udvalget har lagt vægt på, at midlerne også anvendes til uddannelsesformål.
5. En kreds af gymnasieelever har dannet ANTI-APARTHEID BEVÆGELSEN, der på pacifistisk grundlag virker for boycott, sanktioner og oplysning.
Det er os magtpåliggende at understrege, at Den danske anti-apartheid Komité i høj grad forstår betydningen af og påskønner det store humanitære hjælpearbejde m.v., der udføres af disse organisationer. Som situationen har udviklet sig, er det humanitære hjælpearbejde imidlertid langt fra tilstrækkeligt til at afbøde de frygtelige virkninger af apartheid. Dette hjælpearbejde kan måske sammenlignes med de bedøvende midler indenfor lægekunsten, der naturligvis er til uvurderlig nytte, men som ikke virker helbredende, og som tilmed kan vanskeliggøre diagnosen og forsinke rationel behandling.
Dette vanskelige modsætningsforhold mellem passiv og aktiv støtte har den sydafrikanske regering ved sit forbud i marts 1966 mod „Defence and Aid Fund“'s legale støttevirksomhed formentlig dog nu bragt meget nær sin afslutning. — Den humanitære støtte vil utvivlsomt fortsætte men i fremtiden komme til at flyde gennem illegale kanaler, og tiden vil herefter ikke være fjern, hvor det *humanitære* og militante illegale arbejde helt naturligt flyder sammen.

Sydvestafrika

Sydvest-Afrika dækker et areal som 2/3 af Sydafrika, større end Frankrig og England tilsammen, men det er omgivet af ørkener, og meget af selve landet består af ørkenområder. Befolkningen på godt en halv million fordeler sig som følger: afrikanere: 428.000, hvide: 73.200, og „farvede“: 23.900. (Se kortet side 6).

Sydafrika har siden 1919 haft området Sydvest-Afrika i sin varetægt som et „mandatområde“. Ved fredsslutningen efter den første verdenskrig deltes de tidligere tyske kolonier ud til andre magter, og Sydafrika fik overdraget myndigheden over „Tysk Sydvestafrika“. I mandatbestemmelserne under Folkeforbundet pålagdes det landet som „en hellig forpligtelse“ til det yderste at fremme den uddannelsesmæssige, kulturelle og politiske udvikling af territoriets indbyggere, sikre disses økonomiske rettigheder foruden deres religions- og talefrihed.

Alle andre mandatområder givet under disse bestemmelser har siden opnået status som selvstændige stater, men Sydvest-Afrika er i stedet blevet reduceret til en regulær koloni, med alt hvad dette medfører af udbytning og undertrykkelse.

Landets rigdomme er koncentreret på hvide hænder. De hvides gårde er ofte på størrelse med et dansk amt, og de ejer dobbelt så meget af landets jord, som findes i afrikanernes reservater — og naturligvis er de hvides jord den bedste. Landet har stor rigdom på mineraler, især diamanter, og minerne ejes af store amerikanske, engelske og sydafrikanske koncerner. 96,2 pct. af landets nationalindkomst går til Sydvest-Afrikas hvide og til udenlandske kapitalinteresser i form af udbytte o. lign.

Sydafrikanerne har videreført tyskernes administrative opdeling af landet i en politizone og en række reservater. I politizonen bor samtlige landets hvide indbyggere, og her findes naturligvis også landets industrier. De store reservater mod nord grænser op til Angola og er ukendt land, hvorfra næsten ingen oplysninger kommer.

Apartheid er officielt indført, og virkningerne her er måske endnu grellere end i selve Sydafrika. De afrikanske mænd sendes fra reservaterne hvert år som kontraktarbejdere for at arbejde for usle lønninger i minerne og på de hvides enorme gårde. Lønnen på gårdene er fra 25 til 80 kr. om måneden og i minerne fra 600 til 2.000 om året. I de nordligste reservater er den gennemsnitlige årsindtægt på 165,— kr. Levetiden for afrikanerne ansættes af eksperter til ca. 35 år, og sydafrikanske kilder har opgivet den til 41 år for „farvede“.

Igennem hele den lange periode, hvor Sydafrika har administreret området, har mandatbestemmelserne været groft tilsidesat, og først Folkeforbundet, siden FN, har rettet tallose

Sydafrikansk politi bugger ind på en fredelig afrikansk kvinde-demonstration ved Cato Manor udenfor Durban.

Overfyldt klasseværelse i Johannesburg-skole for afrikanske børn. Der er gennemsnitligt 60 elever i hver klasse. De dårlige undervisningsforhold, jvf. tabellen side 15, er den klareste ønskelige dokumentation for at apartheid-styret heller ikke på længere sigt regner med at give afrikanerne ligeberettigelse.

henvendelser til Sydafrika med opfordringer til at leve op til mandatets ånd og bogstav. Sydafrika har ikke blot vendt det døve øre til disse henvendelser, det har rent ud nægtet at anerkende FN's autoritet over mandatet.

I 1960 besluttede de afrikanske stater at lade Liberia og Æthiopien indklage Sydafrika for Den internationale Domstol i Haag. Klagen gik ud på, at Sydafrika har overtrådt bestemmelserne i mandatet ved at indføre apartheid-systemet i Sydvest-Afrika, og på en lang række andre punkter.

Den 18. juli 1966 fremkom endelig domstolens stillingtagen. Efter 6 års overvejelser, vidneførsel fra både klagerne og anklaget, og efter at domstolen een gang tidligere i 1960 havde besluttet, at den havde myndighed til at behandle sagen — fandt man alligevel ud af, at man *ikke* kunne tage stilling til klagen.

Afgørelsen må betegnes som en juridisk spidsfindighed, som tilsidesætter sagens politiske og moralske sider. Den vil utvivlsomt føre til en skærpelse af frihedskampen, og komiteen har, som tidligere omtalt, vedtaget, at støtte de to modstandsbevægelser SWAPO og SWANU.

Rhodesia (Zimbabwe)

Rhodesia (tidligere Syd-Rhodesia) som af afrikanerne nu kaldes Zambabwe grænser til Sydafrikas nord-østlige hjørne (se kortet side 6) og omfatter 389.000 km² og en befolkning, der i dag udgør ca. 3,9 mill.

Rhodesia har gennem tiderne været behersket af skiftende bantustammer, sidst Matabellerne ca. 1840-1870. Med Metabelernes leder traf englænderen Cecil Rhodes i 1888 under falske foregivender aftaler, der gav ham ret til at udnytte landets mineralrigdomme, og i de kommende årtier kom landet efterhånden helt i englændernes vold og optoges som kronkoloni under navnet Rhodesia.

Forholdene var nogenlunde stabile til slutningen af den anden verdenskrig, men i 1953 besluttede politiske talsmænd for ca. 300.000 europæere i Nyasaland (nu Malawi), Nord-Rhodesia (nu Zambia) og Syd-Rhodesia, at danne den centralafrikanske føderation. De udgjorde mindre end en femogtyvendedel af områdets samlede befolkning. Først til at kæmpe sig fri af omklamringen var Malawi (ca. 7.000 hvide). Derpå fulgte Zambia (ca. 70.000 hvide), og med udgangen af 1963 var føderationen sprængt.

Det eneste område, som forblev under hvidt herredømme, var Rhodesia. Her udgjorde de ca. 217.000 hvide ca. 5 pct. af den samlede befolkning.

Fra 1962 havde Rhodesia en forfatning, som sikrede de hvide 50 af parlamentets 65 pladser via en såkaldt A-valgliste, mens afrikanerne på en B-liste fik de sidste 15. Ved valget i 1965 sikrede Ian Smiths „Rhodesian Front“ sig samtlige hvide mandater og dermed mere end $\frac{2}{3}$ af parlamentets mandater.

Den afrikanske opposition havde i centrum Joshua *Nkomo*, formand for et afrikansk parti, som gennem tiderne på grund af den hvide mands forbud har haft mange navne. Det, der er blevet hængende, er ZAPU. „Zimbabwe African Peoples Union“.

I 1963 brød en gruppe radikale afrikanere med pastor N. *Sithole* i spidsen med Nkomo og grundlagde ZANU, „Zimbabwe African National Union“. Både ZAPU og ZANU er nu forbudte partier i Rhodesia.

Som det vil erindres, erklærede Ian Smith med baggrund i sin valgsejr i november 1965 Rhodesia uafhængigt af England.

Fordi afrikanerne i 1962-forfatningen kun fik tildelt 15 mandater, har flertallet af dem lige siden boykottet alle valg. Den afrikanske opposition i Rhodesias parlament er derfor af de afrikanske politiske ledere blevet betragtet som quislinge. Denne opposition skærpede dog fra november 1965 sin holdning. Smiths A- og B-lister bygger på krav om lærdom og aflønning. Kan du så og så meget, og tjener du så og så meget, kan du vælge på A-listen. Men han har ikke villet garantere lovens krav. Eller sagt på en anden måde. Han har ikke villet garantere, at når afrikanerne nåede op på det krævede niveau, så flyttede man

ikke kravet opefter. Samtidig har han ført en skolepolitik, som betyder, at der i statsgymnasier i Rhodesia kun er plads til meget få afrikanere. Og det koster dyrt at gå i dem. A- og B-liste-systemet er med andre ord skabt for bag formel legalitet at holde afrikanerne nede.

Afrikanernes udgangsposition var oprindelig, at de ville have en trediedel af parlamentets pladser plus een, så Smiths hvide venner ikke hen over hovedet på dem kunne ændre forfatningen. I og for sig et beskedent ønske, eftersom de repræsenterer 95 pct. af landets befolkning.

Mest beklageligt i forbindelse med det rhodesiske, politiske billede er, at det endnu sommeren 1966 har vist sig vanskeligt at få ZAPU og ZANU til at samarbejde, hvorved frihedsbevægelsens muligheder begrænses.

Den danske anti-apartheid Komité har i foråret 1966 fået direkte kontakt med både ZAPU og ZANU og meddelt dem, at vi er villige til efter nærmere aftale at støtte enhver hensigtsmæssig bestræbelse for at bringe Ian Smith's regime til fald, for derigennem at sikre afrikanernes ligeberettigelse.

Angola og Moçambique

Angola grænser imod syd til Sydvestafrika og Bechuanaland (og ligger altså lige nord for kortet på side 6). Det omfatter ca. 1.240.000 km² og dets befolkning udgør i dag ca. 5 mill.

Moçambique ligger på Afrikas østkyst og har grænser til Sydafrika og Rhodesia, som det fremgår af kortet side 6. Det omfatter ca. 800.000 km² og har i dag en befolkning på ca. 6,5 mill.

Tilsammen er disse to portugisiske kolonier altså ca. 45 gange så store som Danmark, og de er det største og væsentligste koloniområde, der i dag er tilbage i Afrika.

Angola blev erobret af Portugal i 1575 og Moçambique 1507, og Portugal fastholder dem stadig ved anvendelse af en meget betydelig militær indsats.

I ANGOLA er det dog lykkedes Holden Robertos angolesiske eksilregering at tilkæmpe sig et stort område i det nordlige Angola. Eksilregeringen er bygget på frihedskæmperorganisationen UPA, „Uniao das Populações de Angola“.

Foruden Holden Robertos eksilregering, der bl. a. har kontorer i Congo-Leo, findes en anden angolesisk frihedsbevægelse, der er opbygget omkring MPLA, „Movimento Popular de Libertação de Angola“. Forskellen mellem de to bevægelers grundstrukturer kan groft siges at være, at UPA i sin udgangsposition primært koncentrerede sig om Angolas befrielse, mens MPLA fra sin start var mere programbevidst og gjorde sig rede til at rykke ind i det afrikanske, politiske tomrum i Angola med et socialt og økonomisk reformprogram. Der har været betydelige vanskeligheder med at koordinere de to bevægelers indsats, og de må opfattes som rivaliserende.

Hvad MOÇAMBIQUE angår, må man — uden at diskriminere mod nogen — fastslå, at dette land kun har en frihedsbevægelse værd at regne med, FRELIMO, „Frente de Libertacao de Moçambique“. FRELIMO's præsident er dr. Eduardo Mondlane, og han har opslået sit hovedkvarter i Dar Es Salaam, hovedstaden i Tanzania. Herfra leder han frihedskampen så dygtigt, at portugiserne i foråret 1965 ophørte med at udsende regelmæssige frontberetninger. Det var efter, at de i løbet af ganske få måneder i vinteren 1964/65 havde rapporteret mere end 1400 militære sammensæt med Mondlanes folk.

I Lusaka i Zambia sidder COREMO, „Commissão Rovulusionario de Moçambique“, men organisationen er uden større betydning og kan ikke uden videre sammenlignes med MPLA-folkene i Conacry, hovedstaden i Guinea (tidl. fransk, hvorfra kampene i portugisisk Guinea ledes).

Den danske anti-apartheid Komité vedtog i foråret 1966 også at støtte frihedsbevægelserne i Angola og Moçambique, og kontakten er nu ved at blive etableret.

Kronologisk fortegnelse over nyere dansk og engelsk litteratur vedrørende Sydafrika

- Leo Marquard: *The Peoples and Policies of South Africa*. Oxford University Press London 1962. 250 sider. Kr. ca. 11,00.
- Albert Luthuli: *Giv mit folk fri*. Hasselbalch 1963. 287 sider. Kr. 11,00.
- Ruth First: *South West Africa*. Penguin London 1963. 269 sider. Kr. ca. 7,00.
- Jørgen E. Petersen: *Det nye Afrika*. Borgen 1964. 286 sider. Kr. 40,25.
- Alva Myrdal: *En ny kurs i Afrika (FN-rapport 1964)*. 36 sider. Gratis.
- Kontakt no. 1, 1964, udg. af Mellemløkeligt Samvirke. 32 sider. Gratis.
- Colin & Margaret Legum: *Sør-Afrika, Krise for vesten*. Pax Oslo 1964. 270 sider. Kr. 14,75.
- Patrick Duncan: *South Africa's Rule of Violence*. Methuen London 1964. 139 sider. Kr. ca. 11,00.
- Brian Bunting: *The Rise of the South African Reich*. Penguin London 1964. 250 sider. Kr. ca. 6,00.
- Nelson Mandela: *Under Sydafrikas Apartheid*. Biilmann & Eriksen 1965. 209 sider. Kr. 29,00.
- British Council of Churches: *The Future of South Africa*. SCM Press London 1965. 172 sider. Kr. ca. 15,00.
- Peter Abrahams: *Deres er natten* (roman). Jespersen & Pio 1965. 251 sider. Kr. 28,75.
- International Labour Office (ILO): *Second Special Report of the Director-General on the Application of the Declaration concerning the Policy of Apartheid*. Geneve 1966.
- Ruth First: *117 dage (fængselsdagbog)*. Rhodos 1966. 151 sider. Kr. 14,75.
- Endvidere henledes opmærksomheden på følgende udvalgte engelsksprogede månedsskrifter:*
- Crisis and Change*. 24 sh/år. Udg.: 607 A Grand Buildings, Trafalgar Square, London WC 2, England.
- The New African*. 20 sh/år. Udg.: 60 Paddington Street, Marylebone, London W 1, England.
- Anti-Apartheid News*. 10 sh/år. Udg.: Anti Apartheid Movement, 89 Charlotte Street, London W 1, England.
- South Africa Freedom News*. 30 sh/år. Udg.: ANC, P. O. Box 2239, Dar es Salaam, Tanzania, Africa.
- Komiteen har udarbejdet en langt mere omfattende litteratur- og tidsskriftsfortegnelse, som De kan rekvirere — gratis — f. ex. ved indsendelse af bestillingskortet side 23-24.

HVID LOGIK

DE SORTE skal holdes nede
så langt og længe det lykkes
på grund af de egenskaber
man har når man undertrykkes.

Vi andre skal holde sammen
og kue de andre med vold
på grund af de andres sammenhold
imod vores sammenhold.

At bryde den logiske tryllering
med menneskets lille trik
er sort magi. At la fjendskab gro
af fjendskab er hvid logik.

Hvem man, af hud, er i farve med,
er herrefolks krav på honnør.
Hvis nogen vil agtes for dét de er,
bekender jeg deres kulør.

Lad mig gå midt ud på Forum Humanum,
skamfuld, beskæmmet, beskeden,
og melde mig ud af den Hvide Race
og ind i Menneskeheden.

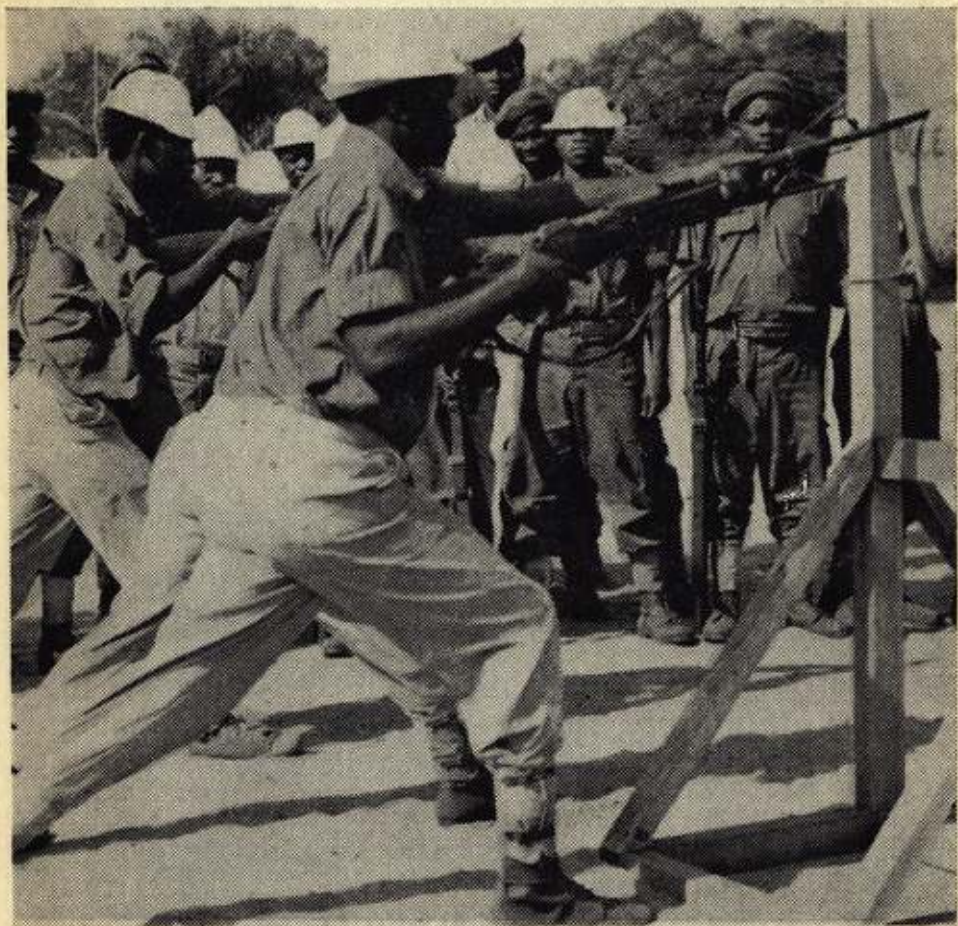
PIET HEIN

Første gang offentliggjort i 1960 og sidst trykt i samlingen „Husk at leve“. Vignet af Arne Ungermann.

DET ER DEN DANSKE ANTI-APARTHEID KOMITE'S FORMÅL at oplyse om forholdene i det sydlige Afrika og at give økonomisk og moralsk støtte til den sydafrikanske frihedskamp.

DE KAN STØTTE ARBEJDET ved at udbrede kendskabet til komiteens virke f.eks. ved at rekvirere og videregive denne pjece, ved at abonnere på SYDAFRIKA-KONTAKT der udkommer hver måned, pris 12 kr./år, ved at købe og anvende vore mærkater og emblemer med ANTI-APARTHEID symbolet, ved at sende et kontant bidrag — een gang for alle eller månedligt — til giro 137927 eller ved at købe og ophænge vore plakater, pris 1,— og 5,— kr./stk. Iøvrigt henvises til det medfølgende bestillingspostkort (side 23-24).

DE INDSAMLEDE MIDLER går ubeskåret til de sydafrikanske frihedsbevægelser til fri rådighed og til oplysningsarbejdet her i landet. — Hvis De skulle være interesseret i aktivt samarbejde eller andre former for støtte til vort daglige virke, så meld Dem ind i en af de lokalgrupper der er dannet eller medvirk selv til dannelsen af nye og skriv til Soløsevej 12, Gentofte eller ring til (01) GE 4776.

Trøning af sydafrikanske flygtninge i exil.

— Det må mane til eftertanke, at den originale engelske tekst til billedet lyder:
„Soon they will be ready and then hell will be let loose in Southern Africa“.